

ÚVOD:

Experimentálny projekt je zameraný na fiktívne prežívanie dovolenky počas osobne vyskladaného hodinového playlistu. Pracuje sa v ňom so stavom mysle. Zoskladaním hudobných playlistov, dočasnou zmenou priestoru a atmosféry skrz objekty má preniesť človeka do vlastného prežitia dovolenky. Textový sprievodca fiktívnou dovolenkou je návodom na vytvorenie chvíľkového úniku v bežnom živote do prežitia dovolenkového zážitku.

TÉMA:

Dovolenka je odvodená od slova „dovoliť si“ a je to skrátený názov pre dovolenú absenciu (neprítomnosť) zamestnanca na pracovisku. Tým, že v súčasnosti existuje niekoľko foriem pracovnej doby, je ťažké odhadnúť presný čas, kedy sa dovolenka má uskutočniť. Sama pracujem v rámci „kľzavej“ pracovnej doby, to znamená, že nie je určený presný čas behom dňa, kedy mám vykonávať prácu. Definícia kľzavej pracovnej doby popisuje len povinnosť odpracovania ôsmych hodín za jeden pracovný deň. Tým sa počas dňa čas striedavo predlžuje a skracuje podľa potreby zamestnávateľa. Voľný čas sa prelína s pracovnou dobou a sa stal niečím, čo som si mohla dovoliť vytvoriť alebo zažiť. Tematika dovolenky a voľného času sa stala námetom mojej diplomovej práce. Začala som premýšľať, kedy a ako môžem využiť benefit kľzavej pracovnej doby a či dovoliť vziať si voľný čas - dovolenku cez pracovnú dobu a mimo nej. Hranice medzi oficiálne definovanou dovolenkou povolenou zamestnávateľom a voľným časom sú pre mňa zmazané. Nesnažím sa ani tak o zmenu systému, ako vlastnú životnú situáciu pochopiť a vedieť prispôbiť. Hľadám hranice a mantinely medzi oficiálnou dovolenkou a voľným časom. Dôležitý aspekt pre mňa zohráva čas. Tým, že je obmedzený počet dní – hodín na oficiálnu dovolenku, je dôležité plánovanie. Voľný čas sa môže uskutočniť vždy mimo ôsmych odpracovaných hodín v pracovnom týždni. Dnes je možné si vyžiadať dovolenku aj po častiach v rámci dňa či dokonca po hodinách. Najkratšia povolená dovolenka je na jednu hodinu. Práve tento fakt ma začal zaujímať hlbšie. Kedy sa snažím fantazijne vymýšľať scenáre možnej dovolenky počas jednej hodiny.

SÚVISLOSTI:

Tráviť voľný čas a nájsť si zmysel v jeho prežívaní, sa väčšinou odvíja od potreby prežitia šťastia. Podľa sociológov je budúcnosť v navyšovaní voľného času.

Už od 60. rokov 20. storočia vnímanie potreby existencie voľného času a jeho trávenie rôznymi spôsobmi, sa stalo spoločenským statusom. Viac možností stráviť osobné voľno odzrkadľuje zvyšovanie spoločenského bohatstva. Tým sa poukazuje aj na vyššiu životnú úroveň a pokles prípadných konfliktov v spoločnosti. Uvažovanie o trávení voľného času sa stalo synonymom dobrého života.

Dovolenka ako pojem výrazne ovplyvnil strednú a vyššiu triedu. Reflektuje fenomén uponáhľanosti dnešnej doby a má snahu o potrebu identifikácie zmien v oblasti ekonomického života a jeho mechanizmov. „Viac spoločenského bohatstva a viac voľného času ako dôsledok pokroku vo vede a technológiách budú mať za následok vyššiu úroveň spoločenskej integrácie a redukciu spoločenských konfliktov.“(*Ivan Chorvát a Jiří Šafr, Voľný čas, spoločnosť, kultúra, 2019*)

Trend navyšovania pracovného nátlaku od 90. rokov má za následok, že v súčasnosti nastal problém preťaženia zamestnancov prácou. Je tu pocit uponáhľanosti a časového nedostatku. V masových médiách sa častokrát spomínajú pojmy ako work-life balance v médiách, lifestyle

magazínoch, blogoch, článkoch či na sociálnych sieťach, kde častokrát narazíme na rôzne návody ako fungovať pri preťažení prácou a možnostiach vhodného trávenia voľného času.

Časový stres nemá súvislosť len s reálne odpracovanou dobou, ale je potreba zohľadniť mnoho viac faktorov, ktoré k tomu prispievajú. Jedná sa napr. o flexibilnú pracovnú dobu, ambicióznosť, rôznorodé voľnočasové aktivity alebo aj nátlak na výkon v pracovnom prostredí a na nerovnosť možností medzi pohlaviami.

Vo voľnom čase je taktiež viditeľný nárast nákladov na aktivity u jedincov či v rodinách, rôznorodosť činností a zamerania. Produkty na základe voľného času aj v súčasnosti hromadia vysoké zisky a stávajú sa návodmi na správny život. Rozsiahle možnosti zaplnenia osobného času spôsobujú časový stres, kedy sa jedinec snaží pod nátlakom trendov, influencerov či sociálnych sietí zažiť čo najviac a v čo najkratšom čase. Vytvára to v spoločnosti úzkosť a paniku v dojme, že jej stále niečo uniká. Symbolom plnohodnotného života a trendom súčasnosti sa stáva sebarozvoj a budovanie identity skrz voľnočasové aktivity. Ľudia hľadajú vlastné úniky voľného času rôznymi formami a aktivitami. Digitalizácia a virtualizácia zohráva v súčasnosti kľúčovú rolu. Vďaka tomu nastala transformácia tradičných voľnočasových aktivít (pozeranie filmov, hranie počítačových hier, počúvanie hudby, komunikácia cez rôzne platformy,...). Spôsobuje to aj individualizovanie aktivít a sprostredkovanie bezprostredných osobných kontaktov a zážitkov. Jednoducho menia spôsob toho, ako tradične tráviť voľný čas.

Jedna z najbežnejších foriem úniku je počúvanie hudby. Žijeme v spoločnosti, ktorá je posadnutá počúvaním hudby. Hudba ma silu vnoriť sa do našich životov, pohrávať sa s našimi emóciami, meniť náladu či pohľad na okolitý svet. Počúvanie hudby, vytváranie playlistov a následné jeho rozpracovávanie je ústredným námetom experimentálneho projektu prežitia fiktívnej dovolenky.

Hudba má silu vnoriť sa do našich životov, pohrávať sa s našimi emóciami, meniť náladu či pohľad na okolitý svet. „Nereflektuje naše emócie priamo, ale ponúka nám romantický spôsob, ako si ich vysvetliť,“ vysvetľuje úlohu populárnej hudby teoretik Simon Frith v knihe *Music for Pleasure*. (Karel Veselý, Miloš Hroch, *Všetchny kočky jsou šedé*, 2020). Hudba nám môže rovnako poskytovať rýchly spôsob navodenia si vlastných spomienok, dôležitých životných udalostí, alebo možnosti znovu prežiť moment, ktorý sa nám spája s konkrétnou piesňou. Tým, že je hudba smutná, veselá či agresívna,... nemá dopad na to či dokáže alebo nedokáže vyvolať pocit spomienky či úniku do konkrétneho momentu z minulosti.

Počúvanie hudby, vytváranie playlistov a následné jeho rozpracovávanie sa stalo ústredným námetom mojej diplomovej práce. Impulz, ktorý dopomáha prerušiť momenty a myslieť sa preniesť inam. Tak bežný a jednoduchý princíp s ktorým vedome *pracuje* dnes už veľká časť populácie. Momenty týchto eskapizmov sú tematicky rôznorodé. Výber pesničiek je veľmi intuitívny a pociťový. Záznamenávanie popových pesničiek v kolážových básňach je záznamom momentov, ktoré na prvý pohľad nemusia byť vôbec dôležité a sú väčšinou úplne bežné, možno sú to tak bežné momenty, že sú totožné s momentami iných ľudí. Možno aj oni popri počúvajú svoju hudbu, myslieť sa preniesť inam a tým si vytvoria svoj soundtrack prežívaného momentu. Záznam a vyskladávanie polo-automatizovanej básne je ešte ďalšou formou prežívania soundtracku. Znovu som počúvala celé hodinové playlisty, prekladala automaticky texty a zažívala popové príbehy prehadzovaním a premiešavaním viet medzi sebou. Opakujúce sa kliše textov uzemnilo moje pocity a dojem z pesničiek. Častokrát bolo otázne či mi vybratá pieseň znovu dokáže navodiť pocit playlistu. Nebolo to vlastne už podstatné. Prežité momenty skrz playlisty a básne boli zaznamenané a vytvorili nové podnety na ďalšie playlistové zážitky. Nie je

cieľom opakovaného pocitu skrz jeden playlist ale objavovanie nových momentov a pocitov k vytváraniu tematických playlistov. Môže to byť mechanizmus, ktorý nemá koniec. Je to projekt bez deadlinu. Textový záznam je „dovolenkovou fotografiou“ playlistu a stáva sa jeho básňou.

PROCES:

Na základe vybranej témy som sa rozhodla pristúpiť k vytváraniu impulzov, ktoré nás ľudsky zasahujú a „vytrhávajú“ z bežného života. Zvolila som možnosť prežívania eskapizmu skrz hodinové playlisty, ktoré boli vytvorené na základe spomienok, situácií či predstáv.

Na zaznamenávanie procesu prežívania neexistujúcej dovolenky, strávenej počas jednej hodiny, je vytvorený textový dovolenkový sprievodca. Jeho obsah je vyskladaný z návodu na vytváranie dovolenkových playlistov a jeho záznamov počas ich počúvania. Každý playlist je vytvorený tematicky. Zážitky prežité skrz hodinové playlisty zaznamenávam kolážovaním textov dohromady, z ktorých vznikajú abstraktné básne. Tie následne sú uchované samostatne v básnickej zbierke. Je to ich určitý druh záznamu, ktorý sa zachováva v textovej podobe. Vzniká tak básnická zbierka dovolenkových textov doplnená o autorské ilustrácie, ktoré navodzujú utopistickú nečasovú atmosféru.

Ďalšou formou, ktorá navodzuje rýchly spôsob úniku z žitej reality je navodenie pocitu dovolenky v bežnom prostredí a to vymedzením priestoru v ktorom sa pohybujem. Vymedzenie priestoru, ktorý má slúžiť len na únik pre predstavy obsahuje dominantný objekt v priestore, ktorý navodí pocit zvláštnosti a zmení bežnosť priestoru a jeho všedné využitie. V rámci tohto projektu je vo formál-nom riešení tzv. *dreamscape*. Dreamscape je pojem označujúci snovú krajinu, prostredie, ktorá sa vyznačuje určitou zvláštnosťou, tajomstvom a často surrealistickou scenériou. Snová estetika navodzuje atmosféru nevšednosti. Poukazuje na dôležitosť vlastného priestoru, ktorý sa stáva osobným a intímnym, so schopnosťou prenosu pocitu a myšlienky do eskapistických predstáv. Zahŕnutie tohto princípu v inštalácii má dopomôcť vyvolať pocit chvíľkovej dovolenky. Konkrétne vo fyzickej inštalácii sa jedná o miernu premenu priestoru a vytvorenia pódia, ktoré je zarovnané v úrovni okien. Tým sa vytvorí nový pocit a zážitok z priestoru. Účastník inštalácie bude mať možnosť prežiť neobvyklý moment výhľadu do záhrady, kde sa mu umožní pohľad na palmu. Na pódiu je položené lehátko, ktoré majú navodiť náladu dovolenky a relaxovania. Do designu lehátok je použitý latex, ktorý evokuje nevšedné aktivity a jeho bežné využitie. Básnická zbierka je položená na lehátkach, kedy účastník inštalácie má možnosť si ju prečítať počas ich využívania. Celý dovolenkový zážitok v inštalácii dopĺňa pohľad na palmu z pódia, ktorá je navrhnutá na umiestnenie do záhrady Akadémie. Palma má poetický a dovolenkový charakter. Taktiež poukazuje na jej životaschopnosť prežiť aj v jej neprirodzenom prostredí. Tým, že bude zapožičaná udržiava koncept dovolenky a to tým, že je to len chvíľkový zážitok v živote a časovo ohraničeným umiestnením.

ZÁVER:

Počas posledného roku som sa snažila hľadať formu ako poňať tému dovolenky a zistiť aký má v súčasnosti dovolenka dôvod. Aké sú možnosti jej uskutočnenia a akým spôsobom je ju možné zažiť kedykoľvek. Vytvorenie návodu alebo textového sprievodcu je osobným výkladom, ujasnenie si pojmov či môjho postavenia skrz prácu a voľného času.

Počas vytvárania krátkodobého dovolenkového momentu počas bežného dňa, vznikali momenty, ktoré ma aspoň nachvíľu dokázali vytrhnúť z reality. Vytváranie nových zážitkov skrz hudbu a texty, mi umožnili si vytvoriť nové zážitky, ktoré potvrdili známe tvrdenie, že dovolenka je stav mysle. Experimentovanie skrz vytváranie básní ma občas dostávalo do neistoty a spôsobilo pochybovanie o správnosti celého procesu. Svoj význam mi potvrdili pri ich opätovnom pretváraní počas počúvania playlistov, keď ten istý pocit, ktorý mali navodiť znovu nastal. Celým procesom sprevádzala neistota, keď som experimentovala s médiami, ktoré nie sú prvkami, ktoré sa bežne vyskytujú v mojej tvorbe. Na základe novonadobudnutých skúseností som mala možnosť preskúmať rôzne roviny svojich možností a posunúť sa so svojou tvorbou ďalej.